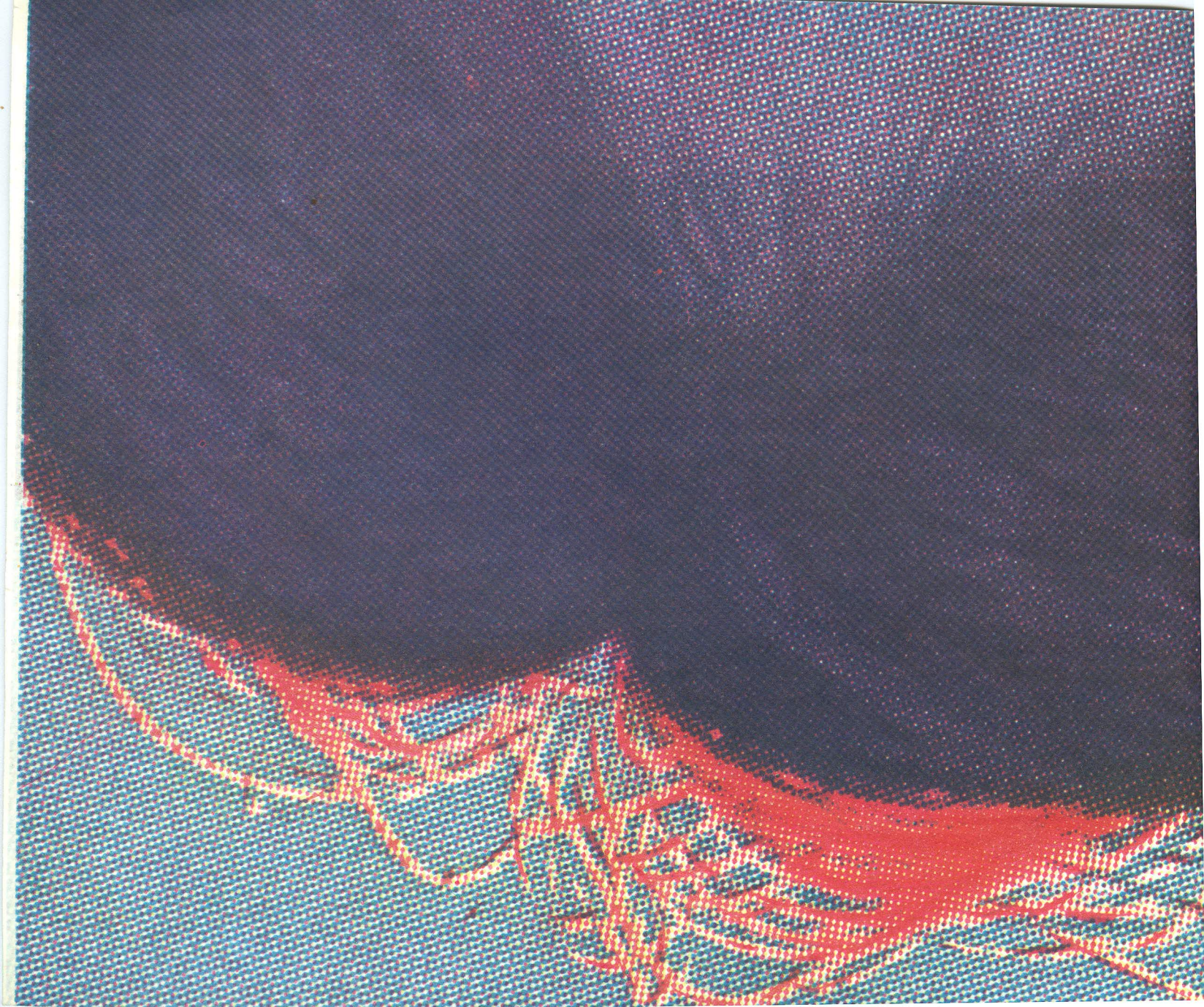
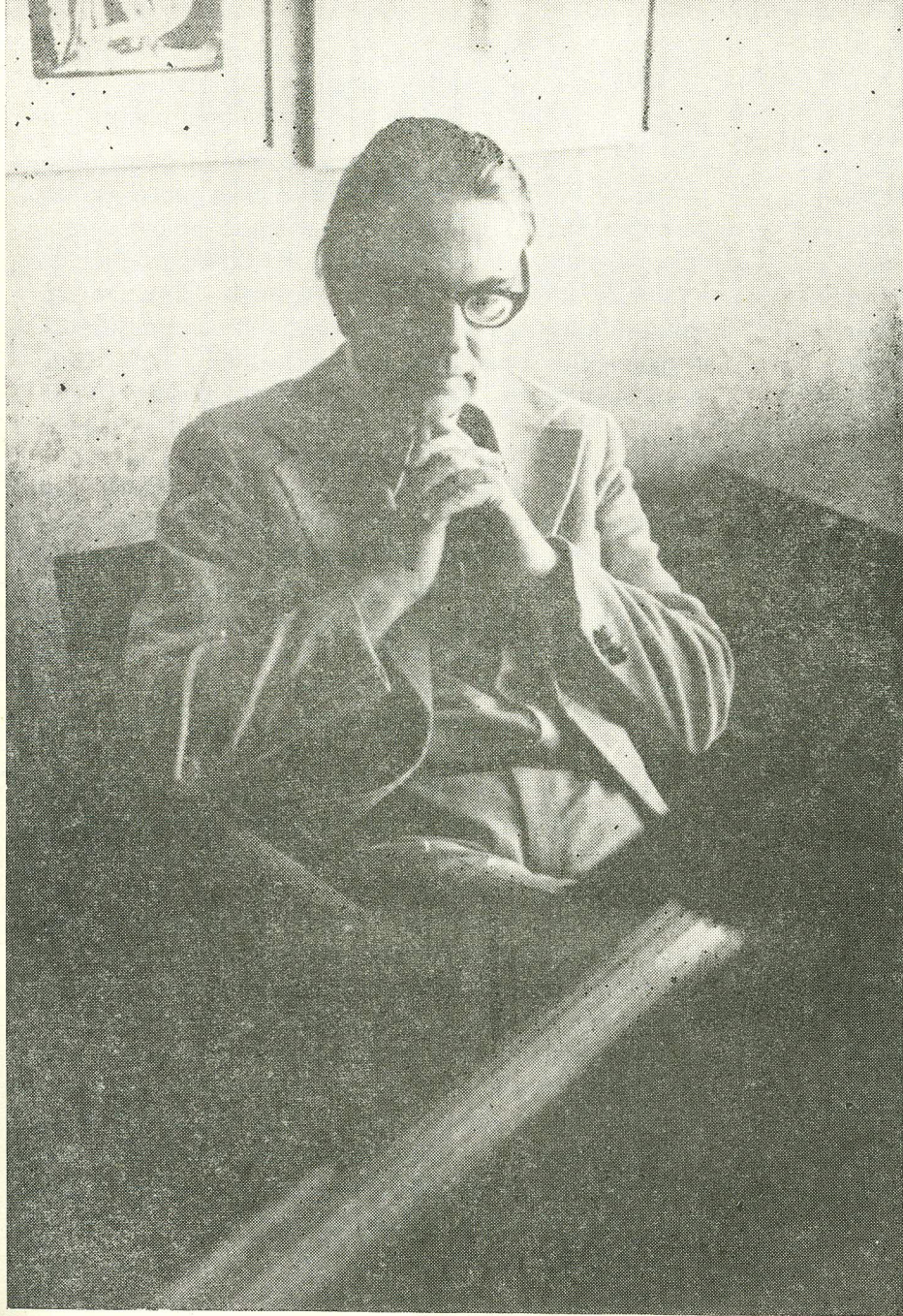
A halftone graphic of a globe, showing the continents and oceans. A red line traces a path across the globe, starting from the top left and moving towards the bottom right. The globe is rendered in shades of blue and green, with the red line providing a stark contrast. The overall image has a grainy, dotted texture characteristic of halftone printing.

LEND

EINO TAMBERG

On päris kindel: jalge alla
jääb sulle tuge liiga vähe,
kui sa kõik tõkkes teelt ei talla
ja mööda enesest ei lähe.

Kui suur on korruga su isu!
Hing, ära ohus karda hukku,
vaid senisest end lahti kisu
ja keera vanad uksed lukku!

/.../

Kui sa nüüd minna julgeks! Sillaks
su ees siis kuristikud kaarduks,
hall kivi raskeid vilju pillaks
ja kiskjad alandlikult taanduks.

See Betti Alveri luuletus on mind noorukipõlvest
alates saatnud ja selle idee saanud ka käesoleva
ooperi üheks peamiseks mõtteks — enesest mööda
minna, ennast ületada, saavutada inspiratsioonihetk,
mil korruga tunned — kõik on võimalik! Suudaksid
lendu tõusta, suudaksid astuda üle kuristiku — kui
sa ainult minna julgeks!

Kui tihti aga pole julgenud...

See ooper on mingis vaimses ja üldises mõttes
minu enese lugu — lugu unistustest ja ihalustest ja
enesele allajäämisest. Barjäärist endas.

Kui sageli on olnud tunne — veel pisut, ainult
õige väheke, ja midagi olulist võiks sündida või toi-
muda... Raketi kiirus võib olla tohutu suur, aga
kui ka mürdosa jääb puudu teisest kosmilisest kii-
rusest, ei jõua raketit orbiidile. Nii on ka loomingu-
s. Nii on ka elus — inimsuhetes.

Kõik see võiks olla masendav, kui poleks olnud
mõnd erandlik-õnnelikku elu- ja loominguhetke, kus
tunned:

barjääri pole, oled lendu tõusnud ja
«...kuristikel tantsides

ulgkergusest saab sild.» (Alver)

Ja veel Alverist:

Maailma saatust alati
vaekausil määrab gramm,
kateedrist hullupalati
on ainult väike samm.

Kirjaniku, näitleja, helilooja, maalikunstniku ja
üldse iga loominguilise inimtüübi kujutluspiltide ere-
dus ja tema ülihella siseelu pinged on sageli hulluse-
sarnane, tema enesesisenduse tugevus ning võime
lummata ja allutada teisi inimesi oma loomingu-
lisele tahtele on üleloomulik. (Loominguline inimtüüp
pole mitte ainult kunstiinimeste privileeg — koh-
tame seda elus kõige erinevamate elukutsete juu-
res.)

Kus on hulluse piir? Või ületavad loovisikud
mõnikord selle piiri ja tulevad jälle oma normaal-
sesse olekusse tagasi. Aga mõnikord see tagasi-
tulek enam ei õnnestu?...

Huilus on traagiline haigus, idealiseerida seda
oleks loomuvastane. Kuigi, paljude juriidiliselt nor-
maalsete inimeste teod ja kavatsused meie plahva-
tusohklikus maailmas on nii koletud, et hullude fan-
taasia kahvatub selle kõrval. Käesolevas ooperis aga
on hullus sümbol — ereda loominguilise kujutlus-
ja sisendusjõu sümbol, mis vastandub «normaalse»
haariseltskonna — maailmakabaree esindajate väi-
kekodanlik-rutiinisele mõtlemisele ja vihale kõige
vastu, mis on neile mõistetamatu.

Miks ma valisin just Pavel Vežinovi jutustuse «Barjäär» oma uue ooperi aluseks? Osa põhjusi on juba eelnevas ära toodud. Aga veel? Kõigepealt selle teose erilise poeetiline atmosfäär. Siis mingi kummaline salapära — pean saladust kunstis väga oluliseks. Ja mäng. Tüdruk kujutleb, et on kangelanna raamatust, mida parajasti loeb. Ta mängib Jeanne d'Arce, Solveigi... Mängu kaudu mitut elu elavad inimesed said mulle (teostumatuks) ihaluseks juba nooruses, kui lugesin Bojeri «Vang, kes laulis», Gailiti «Nipernaadit» ja Ibseni «Peer Gynti».

Ja sugugi mitte vähem oluline polnud, et olin selleks aineks muusikaliselt valmis. Aasta varem kirjutatud Viiulikontsert ja oratoorium «Amores» väljendasid paljuskki sama põhimeeleolu. Selle tõttu on «Amoresest» ooperisse üle tulnud ka mõned muusikalised ideed ja isegi mõni rida teksti.

Mis aga üldse ooperi teksti puutub, siis olen väga tänulik libreto autorile Arvo Valtonile, kes lähenes algallikale loominguks, tõi sisse uusi olulisi stseene ja loobus julgesti paljustki jutustuses, mis ooperi idee seisukohalt vajalik polnud.

Ma kirjutasin selle ooperi ühe hingetõmbega oktoobrist 1982 kuni aprillini 1983 (kirjutamisele eelnes pool aastat pingelist eeltööd — libreto koostamine, millest ka helilooja peab aktiivselt osa võtma, ning sisseelamine ainesse ja tegelaskujudesse). See oli õnnelik aeg. Samuti nagu mulle on olnud väga õnnelikud need kuud, mis ma olen veetnud proovidel teatris.

Eino Tamby

ARVO VALTON